

A5847.

Gesti=ma rahwa

Kalender

ehf

Läht = ramat

1870

aasta peale, pärrast meie

Jssanda Iesusse Kristusse sündimist.

Sel aastal on 365 päwa.

Tallinnas.

Trüffitud J. H. Gresseli kirjadega.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

38157

Tsensuri poolest lubatud.

Tallinnas, 6-mal Mihkli-ku päawal 1869.

Märkide selletamine.

Moos = ku.

Täis = ku.

Esimene werend. Wiimne werend.

p. pärrast. e. l. enne lõunat.

p. l. pärrast lõunat. P. Pühha.

Aasta muutmised.

Kewwade hakkab 8. Päästo-ku päwal, kello 9, 11 minutit p. l. Siis on pääw ja õ õhhe pitkused.

Sui hakkab 9. Jani-ku päwal, kello 5, 35 minutit p. l. Siis on meil keigepitkem pääw.

Süggise hakkab 11. Mihkli-ku päwal, kello 7, 48 min. e. l. Siis on jälle pääw ja õ õhhe pitkused.

Salwe hakkab 10. Jõulo-ku päwal, kello 1, 52 minutit e. l. Siis on meil keigelühhem pääw.

Jõulo- ja Wastla-päwa wahhel on:
8 nädalat 5 päwa.

Ajaarw sel aastal.

Pärrast meie kallil Isjanda Jesuše Kristuše sündimist on tännawo aasta	1870
Mailma lomiseft	5819
Pärrast Kristiuse tullemist Riimale	679
Pärrast Tallinna üleseehitamist	651
Et ramatuid hakkati trükkima	430
Pärrast Eutteruše õige usso üleswõtmist	353
Pärrast wanna katko	213
Pärrast sedda, kui Toompä põllend	186
Pärrast sure nälja hakkatust Riia- ja Tallinna-maal	175
Pärrast Peterburgi linna ehitamist	167
Pärrast teist katko	160
Pärrast sedda, kui meie Ma Wenne-rigi wallits. alla sai	160
Pärrast Tartu sure koli allustamist	68
Et Gesti-maal priust kulutati	53
Pärrast meie sure armolise Keisri Herra Aleksan- der II. Nikolajewitsi sündimist	52
Et Eihwlandi-maal priust kulutati	50
Pärrast Jummalatenistust ue kiriku-seaduse järrel	36
Pärrast Krimmi sõda hakkatust	17
Pärrast sedda, kui Keisri Herra Aleksander II. hak- kas wallitsjema	16
Pärrast wiimse hinge kirjutust	12
Et Wenne-maal priust kulutati	9

Päwa- ja Ku-warjutamised.

Sel 1870 aastal on 4 Päwa- ja 2 Ku-warjutamist, neist
on agga 1 Päwa- ja 2 Ku-warjutamist meie maal näbha.
Päwa-warjutamine on 10 Jõulo-ku päwal kello kaks p. l.
Esimene Ku-warjutamine on 5 Neäri-ku päwal kello nelli p. l.
ja teine on 1 Heina-ku päwal kello pool üks e. l.

Kristusse ümberleikamiseft. Luf. 2, 21.

1 Neljap.	Neäri Pühha	
	Nita Jummal!	
2 Rede	Abel, Seet	Umbne
3 Laup.	Enof	ilm,
Jesüs pöggeneb Egiptuse male. Matt. 2, 13—23.		
4 Pühhap.	Pühha p. Neäri	ja
5 Esmasp.	Simon	 4, 24' p. l.
6 Teisip.	3 Kunninga P.	Ku-warjut.
7 Kesknäd.	Julianus	külmad
8 Neljap.	Erart	päwad
9 Rede	Beatus	
10 Laup.	Paawli pääw	andwad

Jesüs 12 aastat wanna. Luf. 2, 41—52.

11 Pühhap.	1 P. p. 3 K. P.	wahhel
12 Esmasp.	Rein	 12, 2' e. l.
13 Teisip.	Hilarius	lund
14 Kesknäd.	Robbert	
15 Neljap.	Tirik	saddada.
16 Rede	Risbert	

17 Laup. | Tönnise pääw

Pulmad Kana-liinäs. Joan. 2, 1—11.

18 Pühhap.	2 P. p. 3 K. P.	Wägga
19 Esmasp.	Sara	 5, 20' p. l.
20 Teisip.	Waab. Sebast.	fange
21 Kesknäd.	Neto	
22 Neljap.	Madlena	külm
23 Rede	Lotta	ja
24 Laup.	Timoteus	

Pealikust Kapernauma-liinäs. Matt. 8, 1—13.

25 Pühhap.	3 P. p. 3 K. P.	
26 Esmasp.	Polikarpus	lumme=
27 Teisip.	Krisostom	 7, 58' p. l.
28 Kesknäd.	Karel	
29 Neljap.	Samuel	saddo.
30 Rede	Adelgund	
31 Laup.	An	

11el selle fu päwal tõuseb päike f. kahheksa 50 min., ja lähhab loja f. kolm 29 min. — 11mal tõuseb päike f. kahheksa 33 min., ja lähhab loja f. kolm 52 min. — 211el tõuseb päike f. kahheksa 11 min., ja lähhab loja f. nelli 18 minutit.

Kristus sunnib tuled. Matt. 8, 23—27.

1 Pühhap.	4. P. p. 3 R. P.	
2 Esmasp.	Küünla pääw	Ranged
3 Teisip.	Hanna	tuisud.
4 Keisnäd.	Veronika	 5, 7' e. l.
5 Neljap.	Agata	
6 Rede	Lora	
7 Laup.	Rikkart	Külmad

Wina-mäest. Matt. 20, 1—16.

8 Pühhap.	9 P. e. R. ül. P.	
9 Esmasp.	Polli	ja
10 Teisip.	Kolastika	 8, 22' p. l.
11 Keisnäd.	Edo	
12 Neljap.	Eulalia	pilwised
13 Rede	Elwine	
14 Laup.	Valentin	ilmad.

Külwi-mehhest. Luk. 8, 4—15.

15 Pühhap.	8 P. e. R. ül. P.	Tuult
------------	-------------------	-------

16 Esmasp.	Jula	
17 Teisip.	Konstantzia	ja
18 Keisnäd.	Konfordia	 10, 19' e. l.
19 Neljap.	Simon Apost.	lumme=
20 Rede	Egarius	
21 Laup.	Esaia	saddo.

Pimmedast te äres. Luk. 18, 31—43.

22 Pühhap.	Paasto Pühha	
23 Esmasp.	Mina	
24 Teisip.	Wastla pääw	Behmed
25 Keisnäd.	Tuhka pääw	
26 Neljap.	Nestor	 2, 51' p. l.
27 Rede	Leander	ilmad.
28 Laup.	Iustus	

1fel selle fu päwal tõuseb päike k. seitse 46 min., ja lähkäs loja k. nelli 46 min. — 11mal tõuseb päike k. seitse 19 min., ja lähkäs loja k. wiis 11 min. — 21fel tõuseb päike k. kuus 49 min., ja lähkäs loja k. wiis 34 minutit.

Kristust kiusatakse. Matt. 4, 1—11.

1 Pühhap.	1 P. Paastus	
2 Esmasp.	Medea	Külmad
3 Teisip.	Kunigunde	ja
4 Keisnäd.	Palwe pääw	 3, 31' p. l.
5 Neljap.	Angelus	selged
6 Rede	Kotwrid	päwad.
7 Laup.	Perpetua	

Kananea naesest. Matt. 15, 21—28.

8 Pühhap.	2 P. Paastus, Põri pääw	
9 Esmasp.	Prudensius	
10 Teisip.	Mikens	Kange
11 Keisnäd.	Konstantin	külm
12 Neljap.	Krefor	 6, 17' e. l.
13 Rede	Ernst	ja
14 Laup.	Sakarias	tuist.

Kristus ajab kurratid wälja. Luf. 11, 14—28.

15 Pühhap.	3 P. Paastus	
16 Esmasp.	Aleksander	

17 Teisip.	Truta	Behmed
18 Keisnäd.	Kabriel	
19 Neljap.	Josep	ilmad.
20 Rede	Olga	 3, 37' e. l.
21 Laup.	Pent	

5000 meest södetakse. Joan. 6, 1—15.

22 Pühhap.	4 P. Paastus	
23 Esmasp.	Liits	Heitlik-
24 Teisip.	Kasimir	kud
25 Keisnäd.	Paasto Mar. p.	ilmad.
26 Neljap.	Manuel	Behmed
27 Rede	Kustaw	 6, 5' e. l.
28 Laup.	Kideon	

Jesus kiirwidega wiisatud. Joan. 8, 46—59.

29 Pühhap.	5 P. Paastus	ilmad
30 Esmasp.	Adonis	ja tulles
31 Teisip.	Tetlaus	weel lund.

1sel selle fu päwal tõuseb päike f. kuus 22 min., ja lähhab loja f. wiis 59 min. — 11mal tõuseb päike f. wiis 52 min., ja lähhab loja f. kuus 22 min. — 21sel tõuseb päike f. wiis 22 min., ja lähhab loja f. kuus 46 minutit.

1 Keßknäd.	Karjalaskm. p.	
2 Neljap.	Pauline	
3 Rede	Berdinand	Uddused
4 Laup.	Ambrosius	 0, 5' e. l.

Kristusse siäse-sõitmisest. Matt. 21, 1—9.

5 Pühhap.	6 P. Paastus	ja
6 Esmasp.	Kõlestin	
7 Teisip.	Aron	tuulsed
8 Keßknäd.	Liborius	
9 Neljap.	Suur Neljapääv	päwad.
10 Rede	Suur Rede	 6, 4' p. l.
11 Laup.	Leo	

Kristusse ülestõusmisest. Mark. 16, 1—8.

12 Pühhap.	Ülestõusmise P.	
13 Esmasp.	2 Pühha	Wihma
14 Teisip.	Künni pääv	ja
15 Keßknäd.	Olimpia	
16 Neljap.	Karistus	tuult.
17 Rede	Rudolw	

18 Laup.	Valerian	 8, 16' p. l.
----------	----------	--

Kinnipandud uksest. Ioan. 20, 19—31.

19 Pühhap.	1 P. p. ül. Pühha	Selged
20 Esmasp.	Jakobina	
21 Teisip.	Adolarus	ja
22 Keßknäd.	Kajus	
23 Neljap.	Jüüri pääv	kännad
24 Rede	Albert	
25 Laup.	Markuse pääv	

Heast karjatsest. Ioan. 10, 12—16.

26 Pühhap.	2 P. p. ül. P.	 5, 17' p. l.
27 Esmasp.	Anastasiuð	sojad
28 Teisip.	Witalis	
29 Keßknäd.	Reimund	päwad.
30 Neljap.	Erast	

1sel jelle fu päwal tõuseb päike k. nelli 54 min., ja lähhäb loja k. seitse 9 min. — 11mal tõuseb päike k. nelli 26 min., ja lähhäb loja k. seitse 34 min. — 21sel tõuseb päike k. kolm 59 min., ja lähhäb loja k. seitse 55 minutit.

1 Rede	Wolbri pääw	
2 Laup.	Sigismund	Willud
Ürrikese aja pärrast. Ioan. 16, 16—23.		
3 Pühhap.	3 P. p. ül. P.	 7, 43' e. l.
4 Esmasp.	Tio	
5 Teisip.	Rotard	ilmad.
6 Keisnäd.	Susanna	
7 Neljap.	Ulrika	
8 Rede	Laas	Wihma
9 Laup.	Niggulas	ja
Kristusse ärraminnefest. Ioan. 16, 5—15.		
10 Pühhap.	4 P. p. ül. P.	 7, 48' e. l.
11 Esmasp.	Pankratsius	
12 Teisip.	Henriette	tuult.
13 Keisnäd.	Serwatsius	
14 Neljap.	Kristjaan	Kallid
15 Rede	Sohwi	sojad
16 Laup.	Peregrinus	päwad.

Sigest pallumifest. Ioan. 16, 23—30.

17 Pühhap. | 5 P. p. ül. P. |

18 Esmasp.	Grif	 11, 36' e. l.
19 Teisip.	Aggäus	
20 Keisnäd.	Pil	Uddune
21 Neljap.	Laewa min. p., (Suur + pääw)	ja
22 Rede	Mili	wihmane
23 Laup.	Tesiderius	ilm.
Rõmustajast Waimust. Ioan. 15, 26 kuni 16, 4.		
24 Pühhap.	6 P. p. ül. P.	
25 Esmasp.	Urbanus	Selged
26 Teisip.	Eduard	 0, 55' e. l.
27 Keisnäd.	Peet	
28 Neljap.	Willem	sojad
29 Rede	Mart	
30 Laup.	Wikand	

Pühhast Waimust. Ioan. 14, 23—31.

31 Pühhap. | Nelli Pühhi | päwad.

Isel selle fu päwal tõuseb päike f. kolm 35 min., ja lähhab loja f. kahheksa 19 min. — 11mal tõuseb päike f. kolm 13 min., ja lähhab loja f. kahheksa 42 min. — 21jel tõuseb päike f. kaks 57 min., ja lähhab loja f. ühheksa.

1 Esmasp.	2 Pühha	 3, 26' p. l. Mürrista- mised
2 Teisip.	Martellus	
3 Keisnäd.	Rasmus	
4 Neljap.	Tarius 4	
5 Rede	Boniwatsius	ja
6 Laup.	Artemius	

Jesus ja Nikodemus. Ioan. 3, 1—15.

7 Pühhap.	3 aino Jum. P.	wihma.
8 Esmasp.	Medardus	 11, 13' p. l.
9 Teisip.	Pitkem pääw	
10 Keisnäd.	Blawius	Heitlik
11 Neljap.	Barnabas	ilm.
12 Rede	Basilides	Sojad
13 Laup.	Tobias	

Rikkast mehhest. Luk. 16, 19—31.

14 Pühhap.	1 P. p. 3 a. 3. P.	päwad.
15 Esmasp.	Widi pääw	Kallid
16 Teisip.	Justina	
17 Keisnäd.	Nikander	 1, 12' e. l.

18 Neljap.	Homerus	sojad
19 Rede	Kerwasius	ilmad.
20 Laup.	Blorentin	

Eurest õhto sõmaajast. Luk. 14, 16—24.

21 Pühhap.	2 P. p. 3 a. 3. P.	Mürris- tamised.
22 Esmasp.	Karolina	 6, 9' e. l. Pilwised
23 Teisip.	Basilius	
24 Keisnäd.	Jani pääw	uddused
25 Neljap.	Webronía	
26 Rede	Jeremias	
27 Laup.	Ladislauš	

Kaddunud lambast. Luk. 15, 1—10.

28 Pühhap.	3 P. p. 3 a. 3. P.	ilmad.
29 Esmasp.	Peetri Pawli p.	
30 Teisip.	Lilla	

11el selle ku päwal tõuseb päike k. kaks 46 min., ja lähkääb loja k. ühheksa 14 min. — 11mal tõuseb päike k. kaks 45 min., ja lähkääb loja k. ühheksa 19 min. — 21sel tõuseb päike k. kaks 52 min., ja lähkääb loja k. ühheksa 15 minutit.

1 Kesknäd.	Teobald	 0, 14' e. l.
2 Neljap.	Heina Maria p.	Ru-warjut.
3 Rede	Kornelius	Umbne
4 Laup.	Ulrik	ilm.

Dlge armolisfed. Luf. 6, 36—42.

5 Pühhap.	4 P. p. 3 a. S. P.	
6 Esmasp.	Sektor	Kallid
7 Teisip.	Demetrius	sojad
8 Kesknäd.	Kilian	 3, 56' p. l.
9 Neljap.	Kirillus	päwad.
10 Rede	7 Wenda	
11 Laup.	Eleonora	

Rohkest kallasagist. Luf. 5, 1—11.

12 Pühhap.	5 P. p. 3 a. S. P.	Mürrišta=
13 Esmasp.	Marreta pääw	minne
14 Teisip.	Ponawent	wihmaga.
15 Kesknäd.	Apost. jaggam.	 12, 57' p. l.
16 Neljap.	August	

17 Rede	Alekšius	
18 Laup.	Rosina	Kaunid

Wariseride õigussfest. Matt. 5, 20—26.

19 Pühhap.	6 P. p. 3 a. S. P.	sojad
20 Esmasp.	Elias	ilmad.
21 Teisip.	Daniel	Pilwed
22 Kesknäd.	Maria Mahd.	 10, 31' e. l.
23 Neljap.	Oskar	näitawad
24 Rede	Kristina	mürrišta=
25 Laup.	Jakobi pääw	

4000 meest sõdetakse. Mark. 8, 1—9.

26 Pühhap.	7 P. p. 3 a. S. P.	mist
27 Esmasp.	Marta	tulle=
28 Teisip.	Plato	
29 Kesknäd.	Olowi pääw	wad.
30 Neljap.	Abdon	 10, 52' e. l.
31 Rede	Kristwrid	

1sel selle fu päwal tõuseb päike k. kolm 7 min., ja lähhab loja k. ühheksa 3 min. — 11mal tõuseb päike k. kolm 26 min., ja lähhab loja k. kahheksa 45 min. — 21sel tõuseb päike k. kolm 48 min., ja lähhab loja k. kahheksa 23 min.

• 1 Laup.	Peetri wang.	
Walle prohwetidest. Matt. 7, 15—23.		
2 Pühhap.	8 P. p. 3 a. S. P.	
3 Esmasp.	Gleasar	Heitlik ilm.
4 Teisp.	Dominiſus	
• 5 Reſknäd.	Dſwald	
6 Neljap.	Eugenius	Kallid
7 Nede	Uline	 9, 29' e. l.
8 Laup.	Kerhard	

Üllekohtusest maja-piddajast. Euf. 16, 1—9.

9 Pühhap.	9 P. p. 3 a. S. P.	sojad
• 10 Esmasp.	Lauritse pääw	
11 Teisp.	Herm	ilmad.
• 12 Reſknäd.	Klara	
13 Neljap.	Ello	Wihma
14 Nede	Eusebius	 11, 5' p. l.
15 Laup.	Ruffi Maria p.	ja

Jerusalemma ärrariſmifeſt. Euf. 19, 41—48.

16 Pühhap.	10 P. p. 3 a. S. P.	tuult.
------------	---------------------	--------

17 Esmasp.	Wilibald	
18 Teisp.	Leno	
19 Reſknäd.	Sebald	Selge taewaſ
20 Neljap.	Pärnard	 3, 40' p. l.
• 21 Nede	Rut	
22 Laup.	Wilibert	

Wariseriſt ja tõlneriſt. Euf. 18, 9—14.

• 23 Pühhap.	11 P. p. 3 a. S. P.	ja
24 Esmasp.	Pertli pääw	
25 Teisp.	Ludwig	kaunid
26 Reſknäd.	Jrenäus	
• 27 Neljap.	Kebhard	head
28 Nede	Augustin	 11, 51' p. l.
• 29 Laup.	Joan. huffam.	

Kurdiſt ja keletumast. Mark. 7, 31—37.

30 Pühhap.	12 P. p. 3 a. S. P.	ilmad.
• 31 Esmasp.	Rebekka	

1ſel ſelle ku päwal tõuſeb päike k. nelli 9 min., ja lähhäb ſoja k. ſeitſe 59 min. — 11mal tõuſeb päike k. nelli 36 min., ja lähhäb ſoja k. ſeitſe 27 min. — 21ſel tõuſeb päike k. nelli 58 min., ja lähhäb ſoja k. kuus 58 minutit.

1 Teisip.	Ekidius	
• 2 Kesknäd.	Eisa	
3 Neljap.	Reinard	Uddused
4 Rede	Kai	
5 Laup.	Moses	ja

Preestrist ja lewitist. Euf. 10, 23—37.

6 Pühhap.	13 P. p. 3 a. 3. P.	 3, 10' e. l.
7 Esmasp.	Regina	willud
8 Teisip.	Maria süüd.	
• 9 Kesknäd.	Bruno	ilmad,
10 Neljap.	Sostenes	
11 Rede	Põri pääw	wahhel
• 12 Laup.	Sirus	

Kümnest piddali = többisest. Euf. 17, 11—19.

13 Pühhap.	14 P. p. 3 a. 3. P.	 8, 13' e. l.
14 Esmasp.	+ üllendaminne	wihma,
• 15 Teisip.	Nikodemus	
16 Kesknäd.	Leontina	wahhel

17 Neljap.	Josepina	
18 Rede	Kottlob	kanged
• 19 Laup.	Werner	 10, 58' p. l.

Mammonast. Matt. 6, 24—34.

20 Pühhap.	15 P. p. 3 a. 3. P.	
21 Esmasp.	Matteusse pääw	tuled.
• 22 Teisip.	Morits	
23 Kesknäd.	Dsea	
24 Neljap.	Joann. sam.	Illusad
• 25 Rede	Alewas	
26 Laup.	Harald	ilmad.

Raini-linna furnust. Euf. 7, 11—17.

27 Pühhap.	16 P. p. 3 a. 3. P.	 3, 22' p. l.
28 Esmasp.	Wentsel	Wihma.
29 Teisip.	Mihkli pääw	
• 30 Kesknäd.	Hironimus	

1fel selle ku päwal tõuseb päike k. wiis 24 min., ja lähäb loja k. kuus 27 min. — 11mal tõuseb päike k. wiis 47 min., ja lähäb loja k. wiis 56 min. — 21fel tõuseb päike k. kuus 11 min., ja lähäb loja k. wiis 26 minutit.

1 Neljap.	Wolmar	
2 Nede	Woldemar	
3 Laup.	Jairus	Heitlik

Wee = többisest. Luf. 14, 1—11.

4 Pühhap.	17 P. p. 3 a. J. P.,	Leikuse P.
5 Esmasp.	Wides	 7, 53' p. l.
6 Teisip.	Luisa	ilm.
7 Keisnäd.	Malo	
8 Neljap.	Tomafia	
9 Nede	Tionisius	Wihma
10 Laup.	Mai	ja

Suremast käsust. Matt. 22, 34—46.

11 Pühhap.	18 P. p. 3 a. J. P.	tuult.
12 Esmasp.	Walwriid	 5, 15' p. l.
13 Teisip.	Teresa	
14 Keisnäd.	Kalikstus	Wähhe
15 Neljap.	Heddo	
16 Nede	Kallus	külma.
17 Laup.	Leonhard	

Alwatud innimesest. Matt. 9, 1—8.

18 Pühhap.	19 P. p. 3 a. J. P.,	Lufase p.
19 Esmasp.	Lutsius	 9, 40' e. l.
20 Teisip.	Welisius	Uddused
21 Keisnäd.	Ursel	
22 Neljap.	Kel	ilmad,
23 Nede	Serverin	
24 Laup.	Salome	wahhel

Pulma ridest. Matt. 22, 1—14.

25 Pühhap.	20 P. p. 3 a. J. P.	 25
	Lutteruse	öige usso illesw. Pühha
26 Esmasp.	Amandus	lumme=
27 Teisip.	Kapitolin	 9, 11' e. l.
28 Keisnäd.	Simon Judas	saosed,
29 Neljap.	Engelbreht	wahhel
30 Nede	Abfalon	wihma=
31 Laup.	Wolfgang	saosed.

11el jelle ku päwal tõuseb päike f. kuus 34 min., ja lähhäb loja f. nelli 57 min. — 11mal tõuseb päike f. kuus 59 min., ja lähhäb loja f. nelli 29 min. — 21sel tõuseb päike f. seitse 25 min., ja lähhäb loja f. nelli 2 minut.

Runningamehhe pojas. Ioan. 4, 47—54.

1 Pühhap.	21 P. p. 3 a. J. P.	
2 Esmasp.	Singede pääw	Külmad,
3 Teisip.	Kottlip	
4 Keisnäd.	Dt	 10, 40' e. l.
5 Neljap.	Blandina	sandid
6 Rede	Käspär	
7 Laup.	Baltasar	ilmad.

Kawwalast sullasest. Matt. 18, 23—35.

8 Pühhap.	22 P. p. 3 a. J. P.	
9 Esmasp.	Joobst	Wihma
10 Teisip.	Martin Lutter	
11 Keisnäd.	Martin Piiskop	 3, 0' e. l.
12 Neljap.	Jonas	ja
13 Rede	Arkadius	
14 Laup.	Bridrik	lund.

Kohto = rahhas. Matt. 22, 15—22.

15 Pühhap.	23 P. p. 3 a. J. P.	
16 Esmasp.	Ottomar	
17 Teisip.	Alweus	Tuled.

18 Keisnäd.	Estra	 0, 12' e. l.
19 Neljap.	Liisbet	
20 Rede	Amos	Umbne
21 Laup.	Maria ohwer.	ilm

Sairi tütreft. Matt. 9, 18—26.

22 Pühhap.	24 P. p. 3 a. J. P.	ja
Surnute mällestuse Pühha		
23 Esmasp.	Klement	
24 Teisip.	Josias	wägga
25 Keisnäd.	Kadrina pääw	
26 Neljap.	Konrad	 4, 18' e. l.
27 Rede	Jetta	külm.
28 Laup.	Künter	

Kristusse sisse = söitmiseft. Matt. 21, 1—9.

29 Pühhap.	I Krist. tul. P.	
30 Esmasp.	Andrefse pääw	

11el selle ku päwal tõuseb päike k. seitse 52 min., ja lähhäb loja k. kolm 37 min. — 11mal tõuseb päike k. kahheksa 18 min., ja lähhäb loja k. kolm 14 min. — 21sel tõuseb päike k. kahheksa 39 min., ja lähhäb loja k. kolm 1 min.

1 Teisip.	Arend	Lund
2 Keisnäd.	Kandidus	tulleb
3 Neljap.	Tali	 10, 50' p. l.
4 Rede	Parbo	ja
5 Laup.	Sabina	

Tähhed enne wimist päwa. Luf. 21, 25—36.

6 Pühhap.	2 Krist. tul. P.	külma.
7 Esmasp.	Antonia	
8 Teisip.	Maria sam.	Behmed
9 Keisnäd.	Juhkum	 0, 58' p. l.
10 Neljap.	Pühhem pääw	Päwa-warjut.
11 Rede	Elso	ja
12 Laup.	Ottilia	

Joannes wangi = tornis. Matt. 11, 2—10.

13 Pühhap.	3 Krist. tul. P.	pilwised
14 Esmasp.	Nikasilus	
15 Teisip.	Johanna	ilmad.
16 Keisnäd.	Albina	
17 Neljap.	Ignatius	 6, 17' p. l.

18 Rede	Kristow	
19 Laup.	Lot	Selge

Joannesse tunnistusest. Joan. 1, 19—28.

20 Pühhap.	4 Krist. tul. P.	
21 Esmasp.	Toma pääw	taewas
22 Teisip.	Peata	kauni
23 Keisnäd.	Tagobert	
24 Neljap.	Adam, Ewa	külmaga.
25 Rede	1 Joulo Pühha	 11, 3' p. l.
26 Laup.	2 Pühha	

Immeke-pannemisest. Luf. 2, 33—40.

27 Pühhap.	Pühha p. Joulo	Luisosed
28 Esmasp.	Süta laste p.	
29 Teisip.	Noa	külmad
30 Keisnäd.	Tawet	ilmad.
31 Neljap.	Silwester	

11el selle ku päwal tõuseb päike k. kahheksa 53 min., ja lähäb loja k. kaks 56 min. — 11mal tõuseb päike k. ühheksa 1 min., ja lähäb loja k. kaks 58 min. — 211el tõuseb päike k. ühheksa 3 min., ja lähäb loja k. kolm 7 min.

Wenema Ülemawallitseja suggufelts.

Aleksander Teine Nikolajewits, Keiser ja
keige Wennerigi wallitseja, ka Sleswik-Holsteini
wallitseja Würrst; sünd. 1818, Jüri-ku 17. p.
Maria Aleksandrowna, Keisri Praua, Hes-
seni Printsess; sündinud 1824, Heina-ku 27. p.

Nende lapsed:

Aleksander Aleksandrowits, Rigi pärria,
Tsesarewits ja Suurwürrst; sündinud 1845,
Küünla-ku 26. päwal, ja temma Praua on:
Maria Weodorowna, Tanimaa Printsess;
sündinud 1847, Talwe-ku 14. päwal.

Nende lapsed:

Nikolai Aleksandrowits, Suurwürrst; sündinud
1868, Lühhe-ku 6. päwal.

Aleksander Aleksandrowits, Suurwürrst; sün-
dinud 1869, Lühhe-ku 26. päwal.

Wladimir Aleksandrowits, Suur-
würrst; sündinud 1847, Jüri-ku 10. päwal.

Aleksei Aleksandrowits, Suurwürrst;
sündinud 1850, Neäri-ku 2. päwal.

Maria Aleksandrowna, Suurwürrsti
Printsess; sünd. 1853, Wina-ku 5. päwal.

Sergei Aleksandrowits, Suurwürrst;
sündinud 1857, Jüri-ku 29. päwal.

Paul Aleksandrowits, Suurwürrst; sündi-
nud 1860, Mihkli-ku 21. päwal.

Keisri Herra wend:

Konstantin Nikolajewits, Suurw.; sünd.
1827, Mihkli-ku 9. p., ja temma Praua on:
Aleksandra Josselowna, Saksen-Altenburgi
Printsess; sündinud 1830, Jäni-ku 26. p.

Nende lapsed:

Nikolai Konstantinowits, Suurwürrst;
sündinud 1850, Küünla-ku 2. päwal.

Olga Konstantinowna, Suurwürrsti
Printsess; sündinud 1851, Lühhe-ku 22. p.

Wera Konstantinowna, Suurwürrsti
Printsess; sündinud 1854, Küünla-ku 4. p.

Konstantin Konstantinowits, Suur-
würrst; sündinud 1858, Lühhe-ku 10. p.

Dmitri Konstantinowits, Suurwürrst; sün-
dinud 1860, Jäni-ku 1. päwal.

Wjatseslaw Konstantinowits, Suur-
würrst; sünd. 1862, Heina-ku 1. päwal.

Keisri Herra teine wend:

Nikolai Nikolajewits, Suurwürrst; sünd.
1831, Heina-ku 27. p., ja temma Praua on:

Aleksandra Petrowna, Holstein-Oldenburgi
Printsess; sünd. 1838, Lühhe-ku 21. päwal.

Nende lapsed:

Nikolai Nikolajewits, Suurwürrst; sün-
dinud 1856, Talwe-ku 6. päwal.

Peter Nikolajewits, Suurwürst; sündinud 1864, Neäri-ku 10. päwal.

Keisri Herra kolmas wend:

Mihail Nikolajewits, Suurwürst; sünd. 1832, Wina-ku 13. päwal, ja temma Praua on: Olga Weodorowna, Padeni Printsess; sündinud 1839, Mihkli-ku 8. päwal.

Nende lapsed:

Nikolai Mihailowits, Suurwürst; sündinud 1859, Jürri-ku 14. päwal.

Anastasia Mihailowna, Suurwürsti Printsess; sündinud 1860, Heina-ku 16. päwal.

Mihail Mihailowits, Suurwürst; sündinud 1861, Wina-ku 4. päwal.

Georg Mihailowits, Suurwürst; sündinud 1863, Leikuse-ku 11. päwal.

Aleksander Mihailowits, Suurwürst; sündinud 1866, Jürri-ku 1. päwal.

Keisri Herra ödde:

Maria Nikolajewna, Suurwürsti Printsess; sündinud 1819, Leikuse-ku 6. p. Laulatud õnna Keiserliku Printsi Maksimilian Leobhtenbergi prauaks.

Temma lapsed:

Maria Maksimilianowna, Printsess; sündinud 1841, Wina-ku 4. päwal.

Nikolai Maksimilianowits, Prints; sündinud 1843, Heina-ku 23. päwal.

Eugenia Maksimilianowna, Printsess; sündinud 1845, Paasto-ku 20. päwal.

Eugeen Maksimilianowits, Prints; sündinud 1847, Neäri-ku 27. päwal.

Sergei Maksimilianowits, Prints; sündinud 1849, Jõulo-ku 8. päwal.

Georg Maksimilianowits, Prints; sündinud 1852, Kuuula-ku 17. päwal.

Keisri Herra teine ödde:

Olga Nikolajewna, Suurwürsti Printsess; sündinud 1822, Leikuse-ku 30. päwal.

Laulatud Wirtembergi Rigi pärria Karel Wriidrik Aleksandri prauaks.

Keisri Herra õnna onno Praua:

Helena Pawlowna, Wirtembergi Printsess; õnna Suurwürsti Mihail Pawlowitsi lest; sündinud 1806, Jõulo-ku 28. päwal.

Temma laps:

Katarina Mihailowna, Suurwürsti Printsess; sündinud 1827 Leikuse-ku 16. p. Laulatud Mecklenburg-Strelitsi-ma kuningliku Printsi Georg August Ernst Adolw Karel Ludwigi prauaks.

Kronopühhad,

mis ue firriko seadusse järrele ka Ma firrifutes
tullewad piddada:

1) Kuuinla=ku 19mal päwal. Meie sure
Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi
wallitsusse hakkatusse pääw.

2) Kuuinla=ku 26mal päwal. Esesarewitsi
Suurwürsti Aleksander Aleksandrowitsi,
Wennerigi aujärje pärris pärria, sündimisse pääw.

3) Sürri=ku 17mal päwal. Meie sure
Keisri Herra ja keige Wennerigi Wallitseja Alek-
sander Nikolajewitsi sündimisse pääw.

4) Helna=ku 22sel päwal. Meie sure Keisri
Prau Maria Aleksandrowna nimme pääw.

5) Heina=ku 27mal p. Meie sure Keisri
Prau Maria Aleksandrowna sündim. pääw.

6) Leikuse=ku 26mal päwal. Meie sure
Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi
ja Temma Abbikasa kronimisse pääw.

7) Leikuse=ku 30mal päwal. Meie sure
Keisri Herra ja keige Wennerigi Wallitseja Alek-
sander Nikolajewitsi nimme pääw ja
Esesarewitsi Suurwürsti Aleksander Alek-
sandrowitsi, Wennerigi aujärje pärris pärria,
nimme pääw.

 Needsinatsed Krono-pühhad petakse
nenda kui Paasto jutluse päwad.

Teadaandmine,

mil ajal ramatuid Postimajas wasto wõetakse
ja mil ajal postid ramatuid Tallinna towad.

Wasto wõetakse:

Rahha, dokumentid, kindlamaks tehtud rama-
tud (mis eest 25 kop. hõbbe rahha tulles maksta)
ja pakkid, mis Peterburri= ehk Riia-liina, keige
Wennemale ehk ülle Rigi raja peawad sadetama,
Teisipääw ja Nede hommiko kello 8sast lõuneni
kello 12; agga kui need peawad sadetama Paide=,
Tartu=, Werro= ja Pihkwa-liina, siis Esmas-
pääw ja Neljapäääw hommiko kello 8 ja 10
wahhel, ja kui Haapsalu-liina, siis Pühapäääw
ja Neljapäääw kello 8 ja 10 wahhel. — Kui
nimmetud asjad Pihkwa-liina postiga peawad
sadetama, Wennema kubermangudesse, mis õhtu-
pool, kui ka Pohlamale ja ülle Rigi raja, siis
wõetakse wasto Esmapääw hommiko kello 8
ja 10 wahhel, agga kui sadetakse Peterburri-
liina ja keige Wennema kubermangudesse, mis
hommikopool ja keikpaikas Riis, siis Neljapäääw
hommiko kello 8 ja 10 wahhel.

Muid ramatuid wõetakse wasto:

Peterburri-liina, keige Wennema kubermangu-
desse, mis hommikopool ja keskpaikas Riis ja
ülle Rigi raja raske postiga: Kesknäddal ja
Laupääw hommiko kello 8sast lõuneni kello 12;
Pihkwa-liina postiga: Neljapäääw hommiko
kello 8 ja 10 wahhel, ja ruttopostiga: Esmas-
pääw hommiko kello 8 ja 11 wahhel.

Ria-liina ja sealt kaudo ka eddasi nende kuber-
mangudesse, mis õhtupool, Pohlamale ja ülle
Rigi raja raske postiga: Teisipääw ja Rede
hommiko kello 8 lõuneni kello 12, ruttopostiga:
Kesknäddal hommiko kello 8 ja 11 wahhel, ja
ülle Pihkwa- ja Düna-urri-liina eddasi: Es-
maspääw hommiko kello 8 ja 10 wahhel.

Pihkwa-, Tartu-, Werro- ja Paide-liina: Es-
maspääw ja Neljapäääw hom. k. 8 ja 10 wah.

Haapsalu- ja Lihhola-liina, Turpla- ja
Wirtso-mõisa: Pühapäääw ja Neljapäääw
hommiko kello 8 ja 10 wahhel.

Paldiski-liina: Teisipääw ja Rede hom-
miko kello 8sast lõuneni kello 12.

Suil sawad ramatuid Posti pealt Peterburri-
ja Ria-liina ja Somemale (ülle Helsingworsi-
liina) ka tullelaewaga ärrasadetud.

Postid tulleswad Tallinna:

Peterburrist — raske ja kerge post igga Püh-
apäääw, Teisipääw ja Neljapäääw enne
lõunat ja ruttopost igga Kesknäddal kesk-lõunat.

Ria — raske ja kerge post igga Pühha-
pääw ja Neljapäääw enne lõunat ja ruttopost
igga Teisipääw kesk-lõunat.

Pihkwa-, Tartu-, Werro- ja Paide —
raske ja kerge post igga Teisipääw ja Rede
kesk-lõunat.

Haapsalust — raske ja kerge post igga Kes-
knäddal ja Laupääw enne lõunat. Sesamma
post toob ka ramatuid Lihholast ja Turpla- ja
Wirtso-mõisast.

Paldiskist — igga Teisipääw ja Rede
enne lõunat.

Suil tulleswad postid Peterburrist, Ria ja
Helsingworsist ka tullelaewaga Tallinna.

Keige aasta rippub Raehone seina küljes üks
Postikast, kuhho ramatuid, kennel postimark peal,
wõib sisse paanna, ja suil 1se Lehe-ku päwast
1se Mõikli-ku päwani rippub nifuggune kast ka
Kadrindalis Badesalongi küljes.

Teadaandmised lada-piddamifest.

Neäri-fu:

fu pääw.

7. Drgita-mõisas 2 p.
7. Tarto-liinna 3 näd.
7. Ria-liinna.
9. Berro-liinna 3 p.
10. Haapsalu-liin. 2 p.
17. Kollowerres 2 p.

fu pääw.

17. Länemaal 2 pawa.
20. Perno-liinna 3 p.
25. Wolmeri-liinna 6 p.
25. Willandi-liinna 3 p.
26. Reblastes 2 p.
27. Rakwerre-liin. 2 p.

Küünla-fu:

2. Paldisi-liinna 2 p.
2. Willandi-liin. 1 näd.
2. Berro-liinna.
2. Walfa-liinna 8 p.
4. Tarto-liinna 2 p.
6. Paide-liinna 2 p.
6. Narwa-liinna 4 p.
10. Kuresfare-liin. 3 p.
12. Kuresfare-liin. 12 p.
15. Willandi-liinna 3 p.

15. Wönnu-liinna.
18. Jõhwi 2 pawa.
- Audrus Rede e. Wastla pawa.
20. Ria-liinna.
22. Berro-liinna 1 näd.
- Eihola-liinna Esmas-pääw e. Wastla-pawa.
26. Kiwwilo-mõis. 2 p.
27. Lemsali-liinna.

Paasto-fu:

- Rapla 1 sel Esmaspäwal 2 pawa.
- Keila kiriko jures Esmaspäw par. 3 mat
- 2 pawa.
- Pühha Paastus 2 pawa.

Sürri-fu:

10. Berro-liinna 2 p.
23. Hannijõe-mõis. 2 p.

Lehhe-fu:

fu pääw.

fu pääw.

9. Wöbsus.

9. Rappina.

Sani-fu:

11. Wönnu-liinna 7 p.
16. Rakwerre-liinna 2 p.
20. Tallinna 2 näd.
20. Paide-liinna.
20. Ria-liinna 3 näd.
23. Willandi-liinna 2 p.

24. Berro-liinna.
26. Walfa-liinna.
27. Tallinna 1 näd. dal.
29. Tarwaste-mõis.
29. Tarto-liinna 2 p.

Seina-fu:

1. Perno-liinna 2 p.
2. Karksi-mõis.
20. Ria-liinna 3 p.

20. Perno-liinna 3 näd. dal.
25. Wolmeri-liinna.

Leikuse-fu:

9. Wdseli-mõis.
10. Walfa-liinna.
10. Moisekaste-mõis.
10. Lemsali-liinna.
10. Berro-liinna.
15. Helme-mõis.
20. Ria-liinna 3 p.

24. Rosi-mõis.
24. Rosse-mõis.
27. Ue-mõis, Willandi-maal.
27. Wastse-mõis.
29. Kilingi-mõis 3 p.
30. Kaanso-mõis.

Mihkli-fu:

2. Abja-mõis 2 p.
2. Tammiste-mõis.
4. Rappina-mõis 2 p.

4. Sindi-mõis.
6. Takeperri-mõis.
8. Põlwe-kirikufu jures.

fu pääw.

8. Rõuge-mõisa 8 p.
8. Larto-liinäs 3 p.
8. Kastna-mõisa.
9. Udseli mõisa.
9. Purtnifu-mõisa.
10. Patkulla-mõisa.
10. Paide-liinäs 2 p.
10. Käs-mõisa.
10. Mõnniste-mõisa.
10. Oldre-mõisa.
13. Wanna-Antsmõis.
13. Põrawerre-mõisa.
14. Haapsalu-liin. 2 p.
14. Antso-mõisa.
15. Sallatfi-mõisa.
15. Kuresare = liinäs 3 pawa.
15. Korti-mõisa.
- Uemõisa 3mal Teisipäwal Mihkli-kuus 3 p.
17. Põltsama-mõisa.

fu pääw.

17. Kirrepääl.
18. Audrus.
20. Wendra-mõisa 2p.
20. Narwa-liinäs 4 p.
21. Wolmeri-liinäs.
21. Paldiski-liinäs 2 p.
21. Senno-mõisa.
24. Lihhola-liinäs 3 p.
24. Jõhwi 2 p.
24. Willandi-liinäs 2 p.
24. Berro-liinäs.
26. Talliinas 3 p.
- Perno-liinäs, Esmasp. enne Mihkli-p. 2 p.
29. Rakwerre-liinäs.
29. Reblastes 3 p.
29. Keila fir. jures 3 p.
29. Larto-liinäs 3 p.
29. Mihkli-kirrifu jures.
29. Waska-liinäs.
29. Wastse-liinäs.

Wina-fu:

- Raplas, Isel Redel pär-rast Mihkli-pawa 2 p.
4. Pühhajärwe-mõis.

4. Kollowerres 2 p.
- Jõelehtmes, naddal pär-rast Mihkli-pawa 2 p.

fu pääw.

5. Rappinas 2 p.
6. Lutsnifi-mõisa.
6. Tarwaste-mõisa.
9. Berro-liinäs 3 p.
1. Larto-liinäs 2 p.
5. Põrawerre-mõisa.
5. Paide-liinäs 2 p.
10. Berro-liinäs 2 p.
10. Mustwees.

fu pääw.

9. Lemsali-liinäs.
15. Drifku-mõisa.
15. Eustwerre-mõisa.
15. Weske-mõisa 2 p.
15. Kiwwi-Wiggala 2 pawa.
20. Waska-liinäs 2 p.
25. Wolmeri-liinäs 3p.
25. Willandi-liinäs 3 p.

Talwe-fu:

Sõulo-fu:

5. Rappinas.
10. Wõnnu-liinäs 2 p.
10. Wõbsus.
10. Paide-liinäs 2 p.
- Merjama fir. jures 3mal Krist. tul. Pühhal 2p.
- Perno-liinäs, Esmasp. ning Teisipäaw pär-rast 3mat Krist. tul. P.
19. Reblastes.
27. Waska-liinäs 10 p.

Sagga aastal 25., 26. ehk 27. Jani-fu päwal, seddamõda kui kohto polest ette teada antakse, on Talliinas toom peal loosi howis hooste näitus ja pär-rast sedda hooste rammo katsumine. Kellel keige parremad siin kubermangus kaswatatud hobbojed on, sawad aupalka. Enne kojo-minnemist wõiwad kes himmustawad hobbojed müa, osta ehk wahhetada.

Kubermango kohto kässo järrele ei olle lubba, ei Laupäwal egga Pühapäwal lata piddada, waid, kui nenda juhtub, peab sedda teise naddala esimesel argipäwal petama.

Luggemine.

Kaks wenda.

Aastal 1840, seisid teise üllestõusmise pühha hommikul tislormeister Wakmani maja ees, Sweitsi maal, mõnned nored mehed odates, siis astusid pea kaks meest wälja, kellel teekäija=riided seljas ja nuttu püsjarad silmis olid. Sõbrad olid jubba reisijate paunad omma selga wõtnud, ja tahtsid weel ühheskoos ärraminijaid tiik maad saatma minna.

Ukse ees seisis wanna isä ja üllewal kambris nuttis emmaka; mõllemad watasid omma poegi takka, kes te peal taggasi pöördes weel mittu korda Jummalaga jättes omma kühbaraid lähwitafid. Wimaks läksid wannemad ja ödde weel üllesse toa lakka, kust ni kaua nuttes maante peale watasid, kunni wimaks metsa tük nori mehhi nende filmade eest ärrawarjas.

Tislormeister Wakman olli üks nisuggusist auuwäärt meestest, kes mitte ei häbbene omma hal kamsul selgas, põl ees ja tö riistad käes igga=

ühhe filma ette tulla. Meie päiwil mittu ei lähhä sammu uksest wälja, muidu kui ehhitawad ennast uhkeste. Ta olli tru ja hakkaja töteggija, sepärrast sai ta ka nisuggustest innimestest auustatud ja armastatud, kes püawad, et esmalt tö hästi sagu tehtud, ja siis wast hinda taggapärritud. Mittu meie päiwil püawad, et agga head hinda saaks lubbatud, tagga järrel käib tö nende käes logga lagga. Temma fellid ollid ennamiste kõik mittu aastat temma leibas, sest ta olli wagga ja selge süddamega mees, ja ellas omma perrega biguse ja rahhu sees. Omma kolm last olli ta Jummalaga kartuses üles kaswatanud, ja nemmad kõik armastasid ja auustasid nenda omma wannemaid, et nad olleksid ka tullest läbbi jooksnud nende eest, kui sedda olleks tarwis olnud.

Peter ja Willem kaswasid wisakaste üles ja armastasid teine teist kõigest süddamest. Peter olli tassase ollemisega laps, ei ta naernud egga nutnud tühhiselt, agga kui ta ommeti wahhest kurwaks sai, siis se olli ka süddamelik kurwastus. Temmal olli wisä pea, agga mis temmale kord pähhä hakkas, sedda ta ei unustanud mitte ennam ärra, ja mis ta kätte wõttis, sedda teggi ta ka hõlega. Emmale ja wennale rakis ta kõik ommad mõtted üles, teiste wastu ei süddandand ta sedda mitte; wallet wihtas ta wagga ja lvi

kohhe filmist punnaseks, kui walle nõu emalt mele tulli.

Teine wend Willem olli wägga terrane pois, kõikidele wägga armas. Ikka ollid temma filmad lahked, üks rõmus meel allati, et temma laulmist ja õiskamist iggal pool majas kuuldi. Kõik mis ta ette wõttis, läks hästi korda; kolis käies mõistis ta ärra, mis õppetati, ja kui suremaks kaswis, sai ka tislari ammet isja kõrwas temmale pea selgeks. Kolme aasta pärast sai ta selliks, ja nimmetud üllestõusmise pühhal läksid mõllemad wõera=ma tele, Peter seppa, Willem tislari ammetit weel täiemalt õppima.

Kui sul, armas luggija, ehk kegi wanna reisind hantwärgi mees sõbraks on, siis pallu tedda, et ta sulle juttustab omma norest põlwest, kuidas ta wõeral maal ühheft linnast teise reisis. Olli tal õnne, et ta head meistrit leidis, siis ta teggi temma jures mõnne ku ehk ka aasta tööd; sai ta agga jälle tükki rahha korjanud, siis wõttis keppi kätte, pauna selga ja läks eddasi. Ja kui nissuggune hantwärf jälle aufaste ja wagga süddamega omma koju taggasi tulles, siis pead, armas luggija, nissuggusest mehhest suurt luggu piddama, sest reisimise aeg on küll üks armas, agga on ka kartlik aeg, ja palju nori mehhi on wõerale male omma auu ja rahhu, omma terwist ja truust

ärakautanud, ja senna neidki mahhajätanud, kes nende läbbi hääbi ja teotuse sisse sattunud, ja kelle õhkamised nende hingele koormaks jäwad.

Peetri ja Willemi te läks Stutgardi ja Münneni linna kaudu, kus mõllemad ka meistrite jures tööd leidsid. Se aasta, mis nad seal elasid, olli neile üks armas aeg. Et neil teine teisest seltsi olli, siis ei holind nad suremast sõbrusest teiste sellidega piddada. Kui neil aega olli, käisid nad sure linna imme=asju ja arruldasi kõhte watamas; pühhapäiwil pärast lõunat käisid nemmad kolis, õppisid tseihjendama ehk tö planisid teggema ja ollid pea wägga targad selle peale. Pühhapäwa ja Ömaspäwa õhtutel wiitsid nad omma aega ühhe ehk teise omma ma sõbraga ja ajasid mõnusat juttu. Nenda läks üks nädal ja ku teise järrel lõbbusaste eddasi.

Wimaks kui terve aasta nenda möda läinud, ja se olli jälle pärast üllestõusmise pühhi, et meistritel tööd hakkas puduma, tahtis Peter jälle eddasi minna ka teisi wõeraid maid watama. „Willem“, ütles ta omma wennale, „sul on weel tööd, mis jures sa wägga palju wõid õppida ja kõige omma ellu ajaks kasju sada; sest siin tehakse maja asju kunninga kotta, mis sa mujalt linnades naljalt ei wõi leida. Sepärast ja sa weel ükski pool aastat seie, agga minna lähhan tele.“

Willem tõetas wenna nõu takka ja järreltullewal Ösmaspäwal saatsid Peetri sõbrad tedda minnema ja sowisid temmale, kui taggasi pörasid, wimist korda terwist te peale minnes. Willem nuttis weel wenna ümber kaela hoides, sest et wennaft lahkuda wägga ta süddant rõhkus; temma melest olli nenda, kui lahkus Peetriga ühtlasi ka üks hea waim temma kõrwas ärra.

Peter läks Dresdna ja Leipzigi linna pole, sealt läks ta eddasi Berliini linna, ja leidis siin tööd ühhe nore meistri jures, kes isse peaaegu kõik se päwa trahteris istus, agga koddust tööd ja toimetamist kõik omma wannema selli hokeks jättis. Nelja nädala pärast pallus Peter omma passi ja palga; sest nisuggust roppu elluwisi, kui siin olli, ei wöinud temma sallida. Ta sai kül omma passi kätte, agga palk jäi tänapäwani samata. Mele haigussega läks ta nüüd sealt ärra Hamburgi linna, kus ta ühhes jures tö-majas, kus 15 selli ees ollid, tööd leidis.

Peter teggi waitse süddamega omma tööd ja panni agga tähhele, misfuggused innimesed siin temma seltsimehked ollid. Meistrit ei sanud ta palju nähha. Ülleml sel, meistri abimees, kes 35 aastat wanna, näitas wägga uhke ollemisega, agga temma särk ja näggu ollid nisamma tolmused ja mustad kui teistelgi.

Kõik teised sellid kartsid ja auustasid tedda; sest ta olli hommiku esimene ja õhtu wiimne tö jures. Santi tööd ta ei sallinud. Sõbralikul wiisil juhhatas ta iggäühhele omma tööd, ja norma sellidega olli ta kannatlik. Wandus üks, woi rakis ta roppu kõnnet, siis watas temma ta peale tössise palle ja terrase silmega ehk wangutas wahhest ka pead, ilma sõnna lausumata; ommeti se jubba aitas.

Peetri kõrwas maggas, ja teggi tööd üks wõera ma mees, Jürri nimmi, illusa ja targa nõuga, peaaegu liig illus seppa kohta. Se hoidis ennast ikka ni palju kui agga wõimalik üllemaft sellist emale; agga Peetri pole hoidis ta wägga, ja olli ta wastu allati sõbralik; ta piddas temmaga nõuu, kuhhu Pühhapäwal minna, ja olli ta wastu ni lahke, et ka Peter tedda hakkas tagahoidma, et kül wahhest temma kohtlases süddames immelik tundmine likus, kui kawwal wõera ma mees omma targa juttudega tedda püdis wõrgutada.

Rännal suisel päwal kõndisid mõllemad kord linna wärrawast wälja. Meist sõitsid mõda uhke tõldade sees rikkad kaupmehked ja wabriku pid-dajad omma prouade ja tüttardega, kes ollid sidi, sammeti ja kullaga ehitud. Agga te äres istusid päwa paistes waesed innimesed kahwatand näuga, ja waeses rides, need ollid wabriku töteggijad;

ka ollid seal kõiksuggu wiggasid, ja katkiste rietega santa, ni kui ka waesid lapsi, kes nuttuste silmadega ommad lahjad käd wäljasirrutasid andid palludes.

„Wata Peter“, ütles Jürri, „te ommad silmad lahti, ja kosta mulle, eks se olle ärraräkimate pahha, et muist innimesi iggapääw rõnu sees ellawad, sõwad ja jowad küllalt, kui mitmel tuhhandel waestel ei olle iggapäwast pallukest, kellega omma pead toita, egga hilpu selga panna. Ma ei leia Jummal hallastust, kellest Piibli ramat õppetab. Minna pean tööd teggema ja ollen sest tüddinuud egga mõtle ma nüüd muud, kui sedda, kuidas head põlwe wõiksin sada; üks puhhas, kuidas sedda saaksin! Ei ma holi pettusest egga wargusest; teisel on, ja mul on waja! Wata sõbber, üks mailm kannab kõik innimesi, ja üks päike paistab kõikidele. Kas sinna siis, Peter, tahhad omma ellu aja allasi ees seista? Kas loudad, et wimaks se raud, mis taud — kullaks jääb. Ei wend, ärra sedda loda! Tööd tehha on iggaw, — innimene wõib ka muidu rikkaks sada. Head sõbrad, hea julgus, pimme õ ja õnnelik saak — siis wõib kauaks ajaks õnne leida. Agga olgu sest nüüd küll. Teine kord rägime ennam ja küll ma siis sind wiin hea sõbrade jure, kes targemad on sind õppetama. Küllap seal nääd, kuidas need

rõõmsaste ellawad, — ei neil rahha lõppe, ikka leiawad jätku siit ja sealt. Ota agga, küllap sinu silmad peasewad ka lahti, et saad targemaks!“ — Mõnda räkis Jürri, kes olli üllekohtune, ja kelle sõbrad ei olnud muud kui wargad ja risujad.

Su pärrani lahti, kulas Peter sedda uut juttu; nissuggusi asju põlnud temma weel mitte kuulnud. Agga ommeti ollid nad esmalt temma melest nagu õiged, et ta küll weel mitte neist täit arru ei janud. Wai olles läks ta omma teed, ja Jürri ei lausunud mitte ennam sõnnagi; sest kui kalla jubba õnge kallal on, siis ei tohhi mitte õngeridwa ligutada, waid peab õnge tāsaste lastma ujuda, kunni kalla täieste kinni hakkab.

Ja et tulleswal Pühhapäwal illus ilm olli, kõndisid mõllemad sõbrad jälle teine teisega, ja Jürri allustas juttu nende sõnnadega: „Armas sõbber, ma ollen wägga rõmus, et minnu kõnne minnewal Pühhapäwal ommeti sinu süddamesse on hakanud.“ Sedda ja mõnda muud kurja räkides, läks ta Peetriga eddasi, ja wiis tedda liina allewist wälja, kus liwal weel siin ja seal mõnni maja seisab, mis ennamiste kõrtsid ehk ülleannetumate peidu paigad.

Nemmad tullid ühhe kõrtsi jure, kust neile emalt jo kõiksuggused kurjad ja roppud jodikute laulud wasta kõllasid. Jürri tõmbas Peetri uksest

sisse, ja pea näggi ta ennese ümber palju rah-
wast, nende hulgas ka palju hantwärgi sellisid.
Need jõid, ja ennese laulusid lauldes, teotasid
Jummala sõnna ja rigi seadusi, kuningaid ja
üllemaid ja kõik mis ial pühha on, naerdes ja
pilgates, ja püüdsid teine teise ette jõuda roppu
kombe ning häbbemata sõnnadega. Peter olli
wait, temma südda kohkus. Se kubbin ja kärrin
olli pealt nähha nagu pörguliste piddu. Peter
ehmatas, kui mõtles: kas need peawad mo sõbrad
ollemal! Siis mõtles ta omma isä, omma emma
ja õe ja wenna peale, kes temmast kaugel ärra
ka tänna Pühhapäwa pühhitsefid, omma puhtas
toas istusid, Piibli wõi laulu ramatu seest lugge-
sid, ehk ka mõnne hea sõbraga taewa rigi ehk
mailma asjust juttu ajasid, ehk ka seltsis omma
armsa liina ümber ja mäggede wahhel kõndimas
ollid.

Ta peasid ilma, et legi tähhele panni, siit
liina minnema; läks koju ja heitis, et õhtu olli,
pikkali; agga ei tulnud und temma silmi, enne
kui wast hommiku pole; õhtust ööd tullid kõik-
suggused mõtted ta süddamesse, ja mittu sõnna,
mis Türrä ja temma sõbrad rääkinud, ei tahtnud
temma melest minna. Ta olli kiusatusega raskest
wõitlemas. Sepärrast wõttis ta tuld ülesse, lõi
Piibli ramatu lahti, ja luges Daweti Saulu:

„Wägga õnnis on se inimenne, kes ei käi belate
nõuu järrel, egga seisä pattuste te peal, egga istu
pilkajate kildas, waid kel hea meel on Jehowa
kässu-õppetusest, ja urib ta kässu-õppetust järrele
ööd ja päwad. Siis on temma otsego pu, mis
we soonte äre on istutatud, mis omma wilja an-
nab ommal ajal, ja kelle lehked ei pudedene, ja
kõik, mis ta wõttab tehha, lähhäb korda. Agga
nõnda ep olle belad; waid nemmad on kui hag-
ganad, mis tuul laiale ajab. Sepärrast ei wõi
belad mitte kohtus seista, egga pattused õigete
logguduses. Sest Jehowa tunneb õigete teed;
agga belate te lähhäb hukka.“ — Sai ta sedda
luggenud ja eilse päwa luggu mele tulletanud,
mis ta te peal ja trahteris olli kuulnud ning näi-
nud, kuidas seal Jummala pühha sõnna, temma
seadus ja wallitsemine taewas ning mailmas sai
teotatud, siis tulli ta mele üks salm Jummala
sõnnast, mis ta jo ommas lapse põlwes olli õp-
pinud: Jehowa pärralt on Ma ja selle täius,
mailm ja kes seal peal ellawad; ja et Jesuse
pühha su isse on rääkinud: Andke keisrile, mis
keisri kohhus ja Jummalale mis Jummalale koh-
hus, — ka maksu, kellele maksu tulles anda; ja
ta mõtles Jummala kässu peale: Palle higgis
pead ja tööd teggema! Siis tulli temmale hirm
ja häbbi selle peale mõeldes, et ta ka nisugguse

seltsi hulka olli sattunud, kes Jummalala ja temma pühha seaduse wasto nurrisedes ütlevad: Et kis- kugem katki juttad, ja wiiskagem ennestest ärra nende kõied! Sest Jõsand, kes taewas istub nae- rab neid, ja tahhab ommas kanges wihas neile hirmu teha! — Ja immelikul kombel sai Peetri sõber ja selle seltsimehked ka kōhe nifuggust Jõ- sanda hirmuandmist ning wiha tunda. Jürri maggas Peetriga allati ühhes kambri, agga ei tulnud sel õsel mitte koju. Teisel päwal sai ta politsei wahtide wahhel koju todud, piddi kōhe mitme teise selliga omma asjad ja passid wõtma, omma karristust kandma, ja siis iggäiks omma male minnema. Sest kōhtu üllemad ollid trahteri rändajatest teadust sanud, ja nende üllemeelsid juttusid ja nende kurje teggusid tähhele pannud, ja neid kõiki wāhhā aega pärrast sedda, kui Peter olli ärraläinud, lastnud kinniwōtta.

„Peter, sinna puggesid weel õigel ajal wiha eest warjule“, ütles wannem sel selsammal õhtul lahke nānga Peetri wasto. Ei pudunud suurt, et sa ka olleksid piddand seddasamma teed minnema, kui teiseldi. Ma tean kuidas eile õhtu luggu olli, ja mis sulle juhtus; agga wōtta ommale sest head õppetust.“

„Dõssi, armas wend“, kostis Peter ja watas häbbiga mahha; sest wannema selli lahked ja

tõssised filmad leikasid temma süddamesse, ja ta mõtles isseenneses: „Ei se mees ei olle mitte se fallalik, kelleks Jürri tedda nimmetas, waid ta on tõeste kōhtlane ja õige mees.“

Kotlep, se olli wannema selli nimmi, ütles weel: „Panne agga sedda sõuna tähhele: Ärra ussu keddagi enne, kui tedda olled tundma õppi- nud. Ma nään, ja olled wiisakas noor mees, ja auusa wannemate poeg, sinuust wõib, kui sa hästi ennast üllespead, kuduwāart sep sada. Sa ei pea ennesele egga omma wannematele, kui nad weel ellus on, egga ka omma ammetile mitte häbbi teggema.“

Sedda räkis Kotlep ni lahkel ja sõbralikul kombel, et Peetri südda ta wastu julgust sai; ja ärraläinud Jürri peale mõeldes, hirmu tundis.

Kotlep ütles: „Kõik mis Jürri sulle on rā- kinud, sedda unnusta ärra, need on kurjad ja jummalakartmata juttud. Nifuggused peawad ühhest kõrwest sisse ja teisest wälja minnema. Sa olleksid jo wõinud isse mõista, kas temma juttud on tõssi wõi walle; agga minna ütlen sulle, ni- fuggused nõund ei tähhenda muud, kui agga et tuhanded innimesi weel ennam õnnetumaks te- wad, kui nad enne jo on. Mis Jummalala sea- duse wastu on, ei se wõi ellades heaks tulla!“

„Jah — agga kõik ei olle ommeti mitte tühhi

ja walle jut, mis Jürri ütles", kostis Peter. „Egga se kaua nenda ei wõi jada. Suurtel on rikkust — meie käes on waesus ja waesuse läbbi hädda ja waew. Eks meie siis pea igga wiisi püüdma, et parrema põlwe same."

„Mõtled sa sedda?" küsis naeratades Kotlep. „Ülled ommeti mõistlik inimesed, kule siis wähhekest, mis sulle ütlen. Wata, panne kõik maailma tähhele, iggalpool nääd sa, et meie armas Jummal ja Loja kõik head asja armastab, ja omma anded mitmel kombel on wälja jaganud, agga ikka nõnda, et se mis kõige kallim ja parem, arwa nähha on. Kallid kiwwid ja perlid leitakse agga siit ja sealt ma seest nattuke hawal ja weikeses koggus ja piskukeses tükkis, agga liwa, mulda pae- ja raudkiwwa wõid sa iggalpool leida. Kuld ja hõbbe on arruldasem kui tinna ehk raud. Spitkusid on hopis wähhem kui warblasi, ja elewantisi wähhem kui lehma ja härgi: Otse nõnda on inimestega lugu. On inimesi, kes on suurt sugu, ja on neid kes maddalad. Agga suurte ja maddalate hulgas ei olle jälle mitte kõik ühhesugused — iggalpool omma wahhe. — Mängimehhi jookseb palju möda maid, agga nissugusi mängimehhi, kes mõistawad nõnda mängida, et südda nende ülle rõmustab, on wägga wähhä leida. Kui mitmed tuhanded tewad aas-

tast aastani puseppa tööd, ja ei mõista ommeti suremat teha, kui agga sedda, mis neile saab näidatud ja igga kord ette seatud, ja kui wähhä on weel neid, kes mõistawad omnast peast midagi uut asja wäljaarwata, mis weel enne ei olle teada. Sa nääd, armas sõbber, et nihästi inimesed kui ka teised lodud lomad mitte ühhesugused ei olle, waid mitmesugused, ja et nende wahhel suur wahhe on. Mõnni on, kes tarkuse ning mõistuse läbbi hopis teiste ette jõuab, otsego kotkas, mis teistest lindudest kõigekõrgemale lendab. Kui mõnned inimesed isse ei tahha egga mõista järrelmõelda, siis peawad nad juhhatamise al ollema ja teiste sõnna järrel teggema. Seppärast peawad igga tahhes ollema isсандad ja orjad, perrepiddajad ja tenijad, teised kes middagi udist mõistawad wälja arwata, ja teised, kes sedda walmistawad; ja peawad ni kaua kui maailm seisab mõnnesugused seisused inimeste wahhel ollema; ja nõnda sammuti peab ka teises tulles ilmas ollema: ei sealgi ei pea kõik asji ühhesugune ja ühewärsiline ollema, ni kui apostel Paulus õppetab.

„Jah, se on kõik hea", ütles Peter, „agga ommeti on se wägga inimes panna, et ühhel ni hirmus palju on, ja teistel mitte enam kui et nad agga häddaste ellawad; et mõnne warrandus

ühte puhku kaswab, kui teised hulga kaupa pääw päwalt waeseks jäwad. Kuida peab siin abbi tulles? Egga wäggew ei anna wägge, egga rikkas onnma warra, et teine sest wõiks ossa sada?

„Hea küll, armas Peter, mötleme pissut sedda asja järrele, ja arwame, et assi lähhäks korda, nõnda kui Jürri sulle kitis. Arwame igga meie linna mehhe peale 200 rubla, ja anname igga ühhele sedda jaggu kätte ilma wargufeta, ilma pettuseta. Utle mulle, kui kauaks jääks se jaggu kõikide kätte ühhefuruseks. Üks sadaks sedda kõhhe kurgust alla, ja panneks pea nahka kunni temmal ennani midagi ei olleks; teine hoiaaks omma jaggu, kui tarf majapidaja ning sadaks ennese naelaga 10 teist kasfaks. Mis siis teha? Jodif ja laist peaks jälle mõistliku korjandusest ossa sama ja pea olleksid mõllemad ilma rahha ning leiwata ja õige jääks üllekohtuse sarnatseks. Wata mõnnel wannemal on tubba lapsi ja muud perret täis, kõi fawad kaetud ja toidetud, ehk küll wahhest ka sure häddaga; agga teine on üksik innimene, agga on holetu, pääwpäwalt weddeleb ehk kerjab, ja ei olle tal riet seljas, egga kinga jallas. Agga se tulles sest, et ta Jummal kasku: „Omna palle higgi sees pead sa omma leiba söma“, mitte ei pea, ja sedda, mis ta kerjates teiste käest warrastab, üllekohtusel kombel jälle

ärraraiskab. Egga mul polle tarwis neist rääkida, kes arwalikult wargusest ja üllekohtust püawad ellada, kes pimmeduses head põlwe tagga asawad. Kas nisuggused on kussagi õnne leidnud? Eks Jummal wihha jä nende peäle, ja eks nuhtlus tulles neile kätte siin ehk wimaks Jummal õige kohtu ees! Ei Peter, tõ ja truus on Jummalast, ja ta annab nende kõrwa omma õnnistamisest, — agga nurisemine, holetus, wargus ja mis weel selle kurja pu kurri willi on, se on kurradist ja sadab hukka. Kes nisuggused mõttid so süddamessse külwab, sedda arwa hinge waenlase teen-driks, selle eest panne kõrwad ja filmad kinni. Õnne ja head põlwe ei leita muidu, kui selle te pealt, mis Jummal seadnud õnne teeks, kui ta kaskib: te tööd ja olle walwas palwetes! — Agga wata, armas Peter, se on tõssi, et waesus ja hädda on sured, ja kes sedda näab, se peab abbi peale mötlima. Agga ei Jürri egga temma wargaselt polle abbimehhed. Üllekohtus teeb hädda aiwa suremaks ja kus se kaswab, seal kaswab ühtepuhku hädda ja waesus ka. — Üks assi on, mis pitkamisi wõib aidata, se on ristirahwa armastus. Kes wõiks kõi nende sõbrade tahtmist täita, kes eile politsei polest said kinni wõetud? Agga armastusel, mis Jummal omma pühha sõnna ja Waimu läbbi meie sees tahhab ärratada,

sel on suur wäggi; selle läbhi wõib hädä lõppetud sada. Armastusse läbhi ehhitakse waeste laste kolisid, ja majasid haigetele, kedda helde süddamega innimesed jahhutawad ja arstiwad, ja kus waesid omma annete ja Jummalä sõnnaga rõmustawad. Iffa ennam ja wäggewamine tungib jõuka rahwa süddamesse se nõu ja waimu heäl: Meie peame aitamä! Peame wendadele teggema, mis Jummal kõigile teeb! — Agga sõbber, kõil need anded on wäljaspoollsed. Agga kui õiete truiste tahhame aidata, siis peab abbi seestpoolst hakkama. Süddamest tullewad wälja kõiksuggused kurjad mõtled, sõnnad ja teod, ja kui südda ei sa parrandatud, siis on se otsego peaktime meie wet jõeta sisse tõstma. Agga sellest ei tahha Jürri sõbrad ühtegi kuulda. Sepärast ei pea nemmad ühtegi Piibli ramatuft luggu, ja naerawad kõil waimuliku asju; kõht on nende Jummal, ja enneste lojulse sarnast himmu ning kurje kombid auustawad nemmad; lihha himmu, silma himmu on nende wõeras jummal, kes nende ülle wallitseb ja neid kõige kurjusele taggafihutab. Nad on willetsjad pettetud lomad. Sepärast ei peastaks egga aitaks nemmad keddagi, waid sadaksid ennast ja teisi weel saawõrra surema hullatuse sisse. Nüüd on küll seks korrafs armas sõbber, teine lord kõnneleme ennam.“

Näddala sees räkisid nemmad weel üht ja teist, ja Peter tundis iffa ennam ja ennam, et hea waim wannema selli süddamest ning suust kõnneles.

Teise Pühhapäwa õhtul läksid mõllemad ühte kohta, kus ennamiste agga ammetmehhed koos ollid. Seal olli hopis teine luggu, kui minnewal pühhal Jürriaga trahteris. Es-
malt lugges Rotley Piibli ramatuft üht peatilki ja siis räkis temma ja ka teised selle ülle, mis nende südda mõtles. Pärast sedda laulsid nemmad mõnned launid waimolikud laulud. Neg läks löbbufaste, egga tiiddinud lihhiteje luggemisega tegi ärra, sest kõil tuli süddamest ja läks ka jälle

süddamesse. Pärast sai weel mõnni ramat loetud, mis sõbrad saatnud, kes ennamiste kõil maenitjesid wennalikü armastust taggaõuda ja kinnipiddada. Siis räkis üks aunuwäart mees wanna aegsist hantwärgi ellust, tööst ja wiisidest. Kõige wimaks istusid kõil laua jure õhtust söma, sest et Pühhapäwa õhtul sellid meistrite käest mitte süa ei sanud. Enne lahkumist õppisid nad weel mõnda muud kuduwäart ilmliku laulu mitme heäleaga.

Kui nüüd Peter koju tuli ja maggama heitis, olli tal weel aega küllalt, se ülle järrel mõelda, ja ommas mõttes tännast päwa minnewa Pühhapäwaga kõrwuti seada, ja sedda wahhet tähhele panna, mis mõllemate seltside wahhel olnud. Siis sai ta iffa ennam sest arru, mis Rotley olli enne räkinnud, et innimese õnne antakse tõeste illewast, ja tulles süddame muutmisest, ja et sedda üksi Jummalä sõnna ning temma Waimu läbhi wõib leida, agga ei mitte illekohtuse, jummalakartmata innimeste kurjuse ja mitte wäggiwaldse risumise ehk kawwaluse läbhi. Peter olli jälle õiget teed leidnud ja kõndis sedda teed nüüd hea mele ja rõõmsa süddamega, ja kirjutas sest asjast ka omma wenna Willemile.
— Watame nüüd mis se teggi.

Willem sure heäleaga naerdes, pistis wenna ramatu tasku, sest temma ellas omma arwates igga päaw auu ja rõmu sees. Warsti pärast Peetri ärraminemist ei läinud ta ennam otsima suremat õppetust, ta lahkus aega mõda omma endistest sõbradest ärra, kes truid ollid, ja otjis ommale uft seltsimehhi, kellega ta lustiliste ellas. Esmaspäwal ta ei teinud tööd: sel päwal otjis mele lahutamist nüüd ennam kurja seltsi jurest, kelle seas ta isse pea kõige kurjem olli ja teistelegi hullatuse te peal eel käijaks jäi. Ta järg läks ühte puhku kurjemaks. Ja ürritese aja pärast olli tal ka pruut walmis, üks noor, illusa näu, agga kerge melega tiidruk, kellega ta Pühhapäwiil hullumas ja tantsumas käis; Esmas-

päwal, noh siis ta olli wäsfind ja uitas omma felftimeestega ühheft trahterist teise, kus nemmad siis pole öni ölle ja wina jures istufid, ehk mängifid. Sai ta wahheft ramatu kottu, kus sees wannemad tedda nomifid, siis piddas ta kilt ka nõuu, ennast parrandada, agga jubba mõnne päwa pärrast olli ta kõik head ettevõtmist unnustanud, ja ellas jälle omma wanna pahha wisi järrel.

Pettri effimene ramat tulli just Pühhapäwal lõuna ajal temma kätte, mil ta omma prudiga lubbanud tahtsima miina. Ni kaua kui tiidruk weel omma tööd lõpetas istus Willem mahha ja kirjutas wennale järreltullewa wastuse kirja:

Mo armas wend!

Ma arwan peaaegu, et sa olled liig waggaks ja püh-haks jänud; ni wägger ja wagga on so ramat, et ma kui tedda luggesin, ennast arwasin kirikus ollewad ja jutlust kuulwad. Sinna olled hea pois ja usud hea siidamega kõik, mis sulle rägitalfe. Sa tahhad omma nore ea põlwes jo nagu wanna ellataat ellada. Minna mõtlen iisna teist wisi. Ni kaua, kui weel inimisel alles ellu-kewwade käes on, eks ta siis weel wõi waggaks sada ja Jummalat palluda. Sepärrast on minnu püüdmine: rõõmsaste ellada ja tagga järrel õnsaste furra. Sinna, wend, peaksid näggema kuidas meie murreta siin ellame ja kõik nisuggused mõtted, mis sinnu peas on, ölle ja wina klasi sisse ärraupputame. Ölle mõistlik, Peter, parranda meelt ja jätta omma immelikud waggad mõtted mahha, ja otfi ommale nisamma kanna prunti kui mul on — siis sa ellad nõnda, kuidas õige mõistlik mees ommas nores põlwes peab ellama. Agga enam põlle mul aega sulle kirjutada, sest mo Karolina jubba kutsus mind. Jummalaga armas wend, ja ärra olle rummal, waid mõistlik.

So wend

Willem.

Müüd ta läks omma tiidrukuga liinast wälja ilhte trahteri, kus teistega omma mennu ja lusti piddasid. Raua aega ollid kõik wägga rõõmsad, siis hakkasid faks riidlema, teised tullid appi, ja pea lendasid ölle klasi, tolid ja muud asjad ühhe toa nurgast teise ja joobnud mehhed peksid üks teist werriseks. Willem ei olnud mitte wiinne ses ammetis, waid üks effimene hakkaja, kes hopa andis kõigile kes liggi tullid. Wandumised, oigamised, laste nutmine selle wahhel — se kõik olli weider kuulda. Wimaks tullid politsei sol-datid ja wifid kõik, tedda kätte saiwad wangi. Willem pistis weel õigel ajal jooksu, ja ei teadnud enam muud nõuu, kui mõttis teisel hommikul jälle reisikotti selga, ja läks eddasi Strasburgi liina. Pärrast läks ta ka Pariisi liina, kuhhu ta mõnda aastat jäi.

Selle aja sees olli Peter siin ja seal mitmes liinas ellanud, Stokholmis ja Kopenhagenas mõnda kuud tööd teinud, ja pöras wimaks Wini liinast taggasi omma koju, kus ta kae aasta pärrast jälle wannemate ette astus, ja kus ta ka jubba Willemi ees leidis, kes paar päwa enne tedda olli tulnud, sepärrast, et wanna isja terwis wägga waejeks olli läinud.

Se olli üks armas kottu-samine ni pitka aja pärrast, ja wanna issagi hakkas rõnu pärrast ueste toibuma. Agga müüd läks ka peagi amwalikuks, kui suur wahhe wendade wahhel olli. Peter tulli alwas, agga terwis ning puhtas rides taggasi, Willem olli peneste ja uut modi mõda rides. Peter rälis arwa ja pishut ennesest ja sest, mis ta oskas ning teadis; Willem kiitles surist asjust, ja lubbas mõnne-suggust walmistada ja tehha; ei midagi olnud issamaal enam ta mele järrel; ommad naabrid nimmetas ta lolliks ning rummalaks, kes 50 aastat tarkufe, mõistufe ja tö põlest targemast inimestest taggasi jänud. Agga Pettri tarkus, ellu wiis ja kõik ollemine se mõdedus ommeti Willemi süddame

peale, ta kartis ja auustas tedda, ehk ta küll saggedaste temma wastu waidles.

Peter ostis ühhes weikeses ulitsas ennesele seppapaja, mis ühhe waese lesse pärralt olli. Mõnni asfi polnud küll mitte nore meistri mele järrel, agga ta katsus läbbi ajada ja hakkas wähhemaga peale. Mis ta teggi, sedda piidis heaste tehha, ja kuida ta lubbas omma tö walmis tehha, nõnda sai ka nimmetatud päwaks tö lõppetatud. Ta piddas truiste omma sõnna. Diete hakkaja olli ta tõlla ja wanfrite rautamise peale ja sai pea ni palju tööd, et piddi weel tö-rahwast abbiks wõtma. Temma wastas ellas üks lesknaene, sel olli kaks last, teine poeg, kes wäljaõppinud tollasep ja wõeral maal reisimas, ja teine olli tüttar, Maria nimmi, kes haiglase emmale koddu abbiks olli. Maria ei olnud mitte just illus filmist, agga tal olli armas, löbbus ning waike ollemine, wagga ja helde südda. Ta ei hähbenend hommikust õhtuni tööd tehhes ja olli kassin ning wisakas. Peter koskis sedda tüttarlast ennesele, ja sai nore naesega ka haiget emma majasse, kelle eest ta hoolt piddas kui wagga laps omma wannema eest. Agga sedda ei olnud kauaks, sest wanna äm surri pea selle järrel ommad lapsed õnnistades. Rahhu, õn ja armastus ollid siin seppa majas.

Willem wõttis issa ammetit ennese peale. Wannemad andsid kõik temma hõlaks; muud kui jätsid ühhe lambri en-neste tarbeks, kus ni kaua tahtsid ellama jada, kunni Durnis-teggia neid siit teise ilma piddi ärrakutsuma. Willem hakkas wannemate maja ehhitama, üks suur tubba sai suurte peegli-tega kuld ramide sees ja künna pörrandaga wälja ehitud, se piddi temma pood ollema, kuhju walmis tööd müüma tar-wis tahtis pauna. Suur plaat kuld kirjaga maja ukse peal fulutas weikesse linnale, et seal majas üks suur uhke meister ellas. Issa wangutas pead ja jäi pääw päwast kurwemaks, emmate nuttis allati. Peter ei lausunud sõinagi, teades, et

Willem ommeti temma nõuu ei wõtta kuulda. Pühha päi-wil sai igga hommiku weel tööd tehtud, agga sedda uhkem olli Willem pärrast lõunat nähha, kui ta trahterisse läks, kus ta peale sedda kõige wähhemalt kolm ehk nelli korda näd-dala sees ka pole päwa ärrawitis ja kõigesugguse kergemele-lise innimestega sõbrust piddas. Seal olli siis tühja lorra rohkeste likumas, ja kui sest kurgud kuivaks said, noh siis piddi puddel aitama ja wimaks kui suud wässisid mängiti kaarta. Willem sai ses seltsis pea heaks sõbraks ja targaks mehheks fidetud.

Willemi täddi jures ellas üks waene tüttarlaps Mina nimmi, kelle wannemad ollid surnud. Se noor tüttarlaps olli hästi koltitud, mõistis wõeraid kelesi, mängis klawwerit, ostas penikest õmblust, kuddus uhkid asju ja wahtis hea melega akna ees. Temma rided ollid ifka esimesed kallid ja kui ta pissut enne lõunat wõidist tõusis, siis istus ta weel kaks tundi peegli ees ja palmitas omma juuksid, agga omma sukke nöeluda, ja särka lappida, sedda ta ei mõistnud mitte egga tahtnud, sest temma wannemad ei olnud tedda seks õp-petanud, waid arwasid, et nende laps suremat koli õppetust sanud, ja sepärrast nifugguse tõle liig penike olleks. Ühhe sõnnaga — se olli üks halp ja edew innimese loom, kuida neid liinas ja maal weel leiame, kus rummalad wannemad omma sarnatsid lapsi kaswatawad.

Selle halbi Minaga sai Willem pea tuttawaks. Ja sedda ennam nad nägid, et neil olli ühhesuggune kerge meel, ühhed ilmalikud nõuud, üks uhkus, üks Jummalaga rigi põl-gamine, ja ühhesuggune waesus tõssiduse ja Jummalaga õiguse polest, sedda kindlamaks läks nende sõbrus ja mitte kaua, siis olli Willem peigmees ja Mina temma pruut.

Wanna täddil olli hea meel, et ta Minast lahti sai, sest se olli wagga sõnnakuilmata, ja pahhandas tedda allati. Põlmad said uhkeste petud ja siis weel kahheksa päwa järra-

kute peale sedda, möda tuttawaid ning sõbru wöeras-piddudel ümberhulgutud. Willem olli enne jubba laist tõteggia, agga nüüd pärrast pulmi ei holinud ta tööst enam suggugi. Ta istus naese jures eht läks trahterisse, kust ta pool joobnud õsel wast taggasi tulli. Wanna isja kurriduse pärrast ja emma läks teise poea jure ellama. Seal wötsid Peter ja Maria tedda römuga wastu, agga Willem ja Mina ollid sest ka röömsad, et emma ärraläks, sest nad ütlesid, nisuggune wanna inimene tiitada neid wägga ärra.

Selle aja sees olli Peetri naese wend, Karel, wöerast maalt taggasi tulnud. Mõllemad nored mehhed leppisid hästi teine teisega kokku, sest et Karel ka tössine mees ja hea tõteggia olli. Mõllemad teggid uut suggu wantrid, mis wägga kideiti, ja pea sai neid palju nende jures tellitud. Pääw päwalt läks nende ammet ja asfi ifka suremaks, sest et nende tö omma meistrid kitis.

Kaks aastat ollid pärrast Willemi pulma möda läinud, siis seisis ühhel hommikul hull innimest temma maja ees, ja kulafid pealt, kuidas üllawal toas walli kissa olli. Kes olleks tuppa astunud, se olleks wöinud nähha, kuidas Willem käed russikas omma naese ees seisis, kes tedda roppuste söimas ja wandus. Egga mehhe su polnud suggugi parrem; teine agga närriis teist omma terrawa sõnnadega. Wata nüüd, armas luggija, kuidas se ellu, mis kerge mele ja lustiga hakkas, nüüd teisiks on läinud. Mees ja naene ridus. Kätkis maggab kae nädalane pojake, ja maas ronrib karjades weike aastane tiitarlaps. Tubba on kassimata, wödid alles kinnikatmata, et kül lõuna aeg liggi on. Mina isse omma katkise ja ärramäritud ride sees, rop ja sassis juustega üsna ilge nähha. Willem söimab tedda laisaks naeseks, kes ühtegi ei wiitfi egga mõista tehha; ja teine jälle söimab meest joditaks, hulkujaks ja tormiks.

Willemi majapiddamisega läks asfi ifka pahhemaks. Ta

olli isse agga arru koddu ja Mina sõbrutas selliga. Kord agga kui Willem jälle paar päwa kottu ärra trahteri peal olli, tulli postiga firri ja 500 rubla sees Minale, mis weel ta wannemad ollid laenuks annud, ja mis nüüd taggasi makseti. Kuttu olli naesel kurri nõu petud. Ta wöttis ommad kallimad asjad, mis temmal weel järrel jänud, liggi, satis mõllemad lapsed Peetri jure, ja pistis isse siis ehha ajal minema. Ei tea ütski, kuhhu sai ja kuidas temma ellu läks. Waene pimme arwas hädda eest ärrajõuda ja ei tunnud, et se kurri Summala kartmata südda ta rinnus nikaua temmale willetsuse hallikaks jäi, kummi ta sellega Summala pole ei pöranud. Willem, kes sest asjast kuulda sai, tulli küll teisel hommikul joobnud peaga koju watama, kas kõik tõesti. Ta söimas ja wandus, agga mis se enam aitas, jooksi naene olli läinud. Willemi silma ette hakkas nüüd tulles, et se kes lihha peale külwab, leikab sest häbbi ja hukkatust.

Agga nüüd ei odanud ka need mitte enam, kes temmale enne ollid rahha laenuks uskunud. Iggaüks tahtis omma rahha kätte sada, ja Willem tundis, et ta ei jõudnud maksta. Ühhel hommikul leiti siis, et Willem ka olli ärraläinud; siis sai kõik, mis tal weel majas olli, majaga täkkis ärramüdüd, ja segi ei ullatanud wölgade tassumiseks.

Watame weel, mis mitme aasta pärrast siindis. Se olli Jõulu pühhade eel, aastal 1856. Range tuul puhhus wäljas, ja lummi peffis wastu aknat, et iggaüks Summalat tännas, kes sojas toas wöis asfet olla. Peter olli omma tööd lõppetanud, olli seppapajas järrel wadanud, et kõik tööriistad said ärrakorristatud ja istus nüüd kae lapse hulgas, kellest nelli temma ommad ollid, ja kaks ta wenna jäggü. Maria istus mehhe kõrwas ja koris hoomise päwa tarmis karduhwolid. Lapsed pallusid isja, neile middagi juttustada ja lubbasid waitfelt kulata. Peter lubbas neile sedda ja olli wast pibu põllema pannud, ja pididi kõnnelema hakkama, kui

äkkitselt ukse peale kopputati. Emma panni kiinalt põllesma, ja Peter teggi ukse lahti. Üks kahwatand ja wägga waese rietega mees astus tuppa; temma juuksed olid pikad ja sassis, habbe olli ajamata, ja wanna kõrge kibbar ta peas olli üsna ninna otsa liiktatud, et tedda ei wöinud tunda. Kui wöeras kõi neid lapsi, muist perre isja ümber istumas ja muist seismas näggi, ja iggalpool rahhu ja õn ni hästi wannemate, kui ka laste filmist wälja paistis, tõmbas ta kibbara ennese filmist ärra, astus mõne sammu Peetri liggemale, kes püsti tõusnud ja hakkas kibbedaste nuttes, temma kaela ümber, ilma et ta esmalt olleks wöinud sõnnagi lausuda. „Mo wend“, ütles ta wimalts, „ma ollen pattu teinud taewa wastu. Wõtta mind nüüd omma päiliseks, agga ärra jätta mind mitte mahha. Ma tean, sul on õige wenna südda, mis mind mitte ärra ei põlga. Oh, wend, kilmu ja nälga kannatada, on kibbe, wägga kibbe!“ —

Peetri filmi korjas wet, kui ta nüüd omma wenna Willemi ärratundis, agga sure römuga wöttis ta waese efsinud mehhe wastu, sest selle sure hädda ning willetsuse nähhes olleks kõwwa süddagi piddand pehmeks minnema. Ta andis temmale terwed sojad rided, ja perrenaene ruttas, et kii mitte nuumwasfikat, nagu ewangeliumis, siis ommeti muud tuggewat toitu wöerale õhtuks walmistama. Temma mele tulli se sõnna: Sefinnane hing olli ärrakaddunud ja wata ta on jälle leitud! —

Willem ei pannud nüüd mitte ennam wenna nõuu wastu, Peetri ja temma naese Maria armastus, ja pühha Waim armuõppetuse wäega muutis tedda ueks inimiseks. Nüüd teeb ta tööd hommitust õhtuni ja on omma kahhe lapsese tru isja. Ta on isje taewa Jessa armu tunda sanud, mis temma järrel kinnud ja tedda õfsinud, kui ta efsis, nüüd nõuab ta, et omma lapsi efsituse eest hoiaks ja tõe tele jadaaks.